

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תשא, ט"טו אדר, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא

מקיים זיין מצות מחצית השקל באַקומט מען „כופר נפשו“.

איז וואָס איז דער פלא און – אַ גרויסער פלא פון משה רבינו וואָס דורך דער מצוה גיט מען „שכר“ – „כופר נפשו“⁸?

אויך איז ניט פאַרשטאַנדיק דער ענטפער פון דעם אויבערשטן – הראהו „מטבע של אש“.

(א) וואָס איז דער דיוק „מטבע של אש“ דוקא? – וממה נפשך:

אויב דער דיוק פון „אש“ איז מצד דעם וואָס אַלע ענינים דלמעלה זיינען של „אש“ („משרתיו אש לטהר“ וכיו"ב), און דערפאַר, ווען דער אויבערשטער באַווייזט אַ דבר מסוים איז עס בצורת „אש“ – איז דאָך ניט נויטיק דאָס צו מדגיש זיין במיוחד דאָ (וויבאַלד אַז אַלע ענינים דלמעלה זיינען של אש);

און אויב מ'זאָל זאָגן, אַז לולא דער הדגשה „מטבע של אש“ וואָלט מען גע-קענט מיינען אַז דער אויבערשטער האָט באַוויזן אַ מטבע כפשוטה, מטבע של כסף (און ניט של אש) – ע"ד „והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית

א. אויפן פסוק: „זה יתנו גו“ (ביים ציווי פון מחצית השקל) זאָגן חז"ל: כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה .. והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו.

וואָס איז די שוועריקייט אין „מחצית השקל“ ביז אַז דער אויבערשטער זאָל דערפאַר דאַרפן באַווייזן צו משה רבינו אַ „מטבע של אש“? איז תוספות³ מבאר, אַז „תמה (משה) על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“.

אַבער דאָס פּאָדערט אַ ביאר:

וואָס איז געווען די תמ' ופלא ביי משה רבינו וואָס די נתינה פון מחצית השקל קען זיין „כופר נפשו“ – יעדער פשוטער שטאַט-מגיד [וועמענס שכל איז שלא בערך ככל וכלל צו שכלו של משה רבינו – דער „נבחר מכל מין האדם אשר השיג .. יותר כו“], און תכלית השלימות אין שכל] איז עס מסביר גאָר בפשטות: ווען אַ איד איז מקיים אַ מצוה קומט אים דערפאַר אַ שכר ולפעמים אַ שכר גדול ביותר, כמש"ס⁵, „אם בחוקתי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו' אַלע ברכות וואָס ווערן דאָרט אויסגע-רעכנט; ועד"ו בנדוד"ד: אַלס שכר פון

– במצות צדקה שסתמה בממון – תנחומא משפטים טו ועוד – ושכבר נצטוה משה ע"ד גמ"ח וכו' לפני מצות מחה"ש – ובפירושה ניתנה בל' היד בהקדמתו – היינו מדחז"ל בזה.

(7) ובפרט ע"פ לשון התוספות שתמיהתו היתה „וה“, שדבר איוה שיהי' – אינו יכול להיות כופר נפש.

(8) להעיר ממרז"ל שאדם אומר בפשטות (ובודאות): סלע זו לצדקה בשביל שחי' בני (פסחים ה, טע"א וש"ג).

(9) תהלים קד, ד.

(1) פרשתנו ל, יג.

(2) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא פרשתנו ט. נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג. הובא בפרש"י עה"פ. וראה לקו"ש חט"ז ע' 381. וש"נ.

(3) ד"ה זאת – חולין מב, טע"א. וראה מדרשים שצויינו בלקו"ש שם הערה 2 (וראה שם ע' 383, 389 ואילך).

(4) פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק היסוד הו'.

(5) ר"פ בחוקות.

(6) ומצינו שכר מפורש בפרט בנוגע חיי נפשו

בהר¹⁰, וואָס מען האָט אים באַוויזן דעם תבנית פון אַ משכן גשמיי¹¹ (ע"פ פשוטו של מקרא) – פּאָדערט זיך ביאור (לאידך): מיט וואָס איז אַנדערש מחצית השקל וואָס ביי אים איז מוכרח צו ווייזן אַ „מטבע של אשׁ“ דוקא?

זאת ועוד: אויב צוליב דעם, וואָלט געווען גענוג אַז דער אויבערשטער זאָל זאָגן משה'ן אַז דורך דער מצוה וועט די מטבע ווערן אַן ענין פון „אשׁ“; ואדרבא עס האָט געדאַרפט זיין דוקא (און נאָך) דורך זאָגן – וואָרום אַזוי איז דאָך געווען די נתינה פון כּל התורה ומצותי צו משה'ן! פאַרוואָס האָט דאָ דער אויב-בערשער געדאַרפט אַרױסנעמען און באַווייזן אַ „מטבע של אשׁ“ און זאָגן „זה יתנו“?

דערפון וואָס דוקא ביי דעם ענין האָט זיך געפּאָדערט די פעולה מיוחדת פון אויבערשטן צו באַווייזן „מטבע של אשׁ“ און זאָגן „זה יתנו“ – איז מוכרח צו זאָגן, אַז ביי מחצית השקל איז דאָ אַן ענין מיוחד וואָס איז ניטאָ ביי אַלע אַנדערע מצות.

ג. די נקודת הביאור אין דעם – יש לומר:

דער ענין פון שכר מצוה – קען זיין אויף צוויי אופנים¹⁵: (א) די עשיית המצוה איז אַזאַ פעולה וואָס מצד תּוּכַן ענינה – ברענגט זי שכר פּלוני; דער שכר איז אַ „מסובב“ פון פעולת המצוה. (ב) תּוּכַן פעולת המצוה איז ניט שייך (ע"פ שכל, עכ"פ) צו שכר פּלוני, נאָר אַזוי איז רצונו של הקב"ה, צו געבן דעם דאָזיקן שכר פאַר דעם קיום פון דער געוויסער מצוה.

דכּשם ווי בנוגע די מצות עצמן זיי נען פאַראַן מצות וואָס מען טוט זיי ניט

(ב) ועיקר: וואו איז דאָ דער ענטפער אויף משה רבינו'ס תּמִי' (ווי אַזוי קען די נתינה פון אַ מחצית השקל זיין כּופר נפשו) דורך דעם וואָס הראהו הקב"ה „מטבע של אשׁ“?

ב. לכאורה וואָלט מען געקענט זאָגן, אַז די צוויי שאלות הנ"ל (אין דעם ענטפער פון אויבערשטן) ווערן פאַר-ענטפערט אחת בחבירתה:

דער ענטפער אויף דער תּמִי' ווי קען די נתינה פון מחצית השקל זיין „כּופר נפשו“ איז – הראהו הקב"ה „מטבע של אשׁ“: ווען אַ איד איז מקיים אַ מצוה (כה דברי כאשׁ¹²) דורך אַ מטבע גשמית, ועאכו"כ ווען ער איז מקיים די מצוה מיט חיות און התלהבות („אשׁ“ שבנפשו¹³) – ווערט עס אַן ענין של „אשׁ“, און דעריבער קען די נתינה זיין „כּופר נפשו“.

אַבער עפ"י ווערט נאָך שטאַרקער די (ערשטע) שאלה הנ"ל (סעיף א) – וואָס איז מלכתחילה די תּמִי' פון משה רבינו: אָט די הסברה (אַז דורך מקיים זיין אַ מצוה ווערט אַן ענין פון „אשׁ“) – איז (א) אַ דרש רגיל ביי יעדן דרשן, און (ב) בנוגע צו אַלע מצות, אַז דורך טאָן אַ מצוה איז מען ממשיך און פועל אין דעם

(10) תרומה כו, ל.

(11) ראה מנחות כט, א.

(12) ירמ' כג, כט.

(13) ראה לקו"ש ח"ג ע' 925 ואילך. חט"ז ע'

390 ואילך. ועוד.

(14) ראה לקו"א להה"מ סרכ"ז (נה, א). אר"ת פ'

אחרי (לה, ג-ד).

(15) להעיר משל"ה בית אחרון (יב, א"ב).

(וי"ל אַז דאָס דריקט זיך אויס אויך אין דעם מקום פון כסף וזהב כפשוטם: אין סוג הדומם גופא, איז מקומם (ברובם) במעמקי האדמה דוקא²², תחתון שאין תחתון למטה ממנו, און דערנאָך מוז אויך זיין – מצרף לכסף וכור לזהב²³)

ולאידך איז „כופר) נפשו” – יעדע נפש – אַ דבר הכי נעלה, ועאכו”כ די נפש פון אַ אידן וואָס איז „חלק אלקה ממעל ממש”²⁴].

האַט קיין אַרט ניט ע”פ שכל, אַז די פעולה פון נתינת ממון גשמי (תכלית הירידה), זאָל מצד תוכן ענינה פועל’ן דעם ענין פון „כופר נפשו” פון אַ חלק אלקה ממעל ממש” (תכלית העילוי²⁵)!

און אע”פ אַז זייענדיק אַ מצוה ווערט עס ווי אַלע מצות „אש” (כנ”ל ס”ב) רוחניות – איז דאָך דאָס ניט אַ שינוי וועלכער איז פאַרבונדן מיט דער מטבע גשמית גופא²⁶, וואָרום דער „אש” קומט מצד דער „מצוה” (רוחניות) שבוה, אָבער די מטבע עצמה בלייבט אַ מטבע גשמית. קומט אויס, אַז די פעולת המצוה (די נתינה פון אַ מטבע גשמית) גופא – איז כלל ניט בערך (מצד תוכן ענינה) צו קענען אויפטאָן „כופר נפשו”.

מצד הטעם, נאָר ווייל „גזירה גזרתי חוקה חקקתי”¹⁶ – אַזוי איז אויך בנוגע צו שכר המצות, אַז עס קען זיין אַז אויף געוויסע מצות (אויך פון דעם סוג „משפטים”) זאָל מען געבן אַ שכר גדול בערך המצוה, ווייל אַזוי איז רצונו של הקב”ה, „חוקה חקקתי”.

ועד”ז בעניננו – דער „שכר” פון „כופר נפשו” פאַר דער מצוה פון נתינת מחצית השקל:

וויבאלד אַז מחצית השקל (אַ מטבע גשמית) און „כופר נפשו” (רוחניות) האָבן קיין ערך ניט צווישן זיך, ביז זיי זיינען הפכים מן הקצה אל הקצה

[ווי מען זעט בנוגע תכלית בריאת האדם – לשמש את קונו¹⁷: ממון – כסף וזהב – איז (צווישן ענינים גשמיים גופא) אַ דבר הכי תחתון¹⁸. ווי מ’זעט עס במוחש ביי „תאוות ממון” ווי נידעריק דאָס קען מוריד זיין אַ מענטשן¹⁹, ביז אַז „ק”ם להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו”²⁰ און „אדם בהול על ממונו”²¹

16) לשון שהובא בכ”מ, והוא במדרש תהלים (באבער) ט, ב. – ובתנחומא חוקת (ג. שם, ח). במדב”ר (פ”ט, א. שם, ח) ועוד „חוקה חקקתי גזירה גזרתי”.

17) קדושינו פב, א (במשנה).

18) ויש לומר, ש(גם) מטעם זה נקרא המון „היקום אשר ברגליהם” (עקב יא, ו ובפרש”י – מפסחים קיט, א. סנהדרין קי, א. במדב”ר פ”ח, יג. וש”ג) – בבחינת רגלים.

19) ולהעיר, שחטא העגל – שמחצה”ש ה”ה הכפרה עליו (ירושלמי שקלים פ”ב סה”ג. תנחומא פרשתנו י”א. ועוד) – בא ע”י הריבוי כסף וזהב שלהם, וכמש”ג (הושע ב, י ע”פ פרש”י ר”פ דברים ד”ה ודי זהב), וכסף הרביתי להם* וזהב עשו לבעל”. וראה פרש”י פרשתנו לב, לא.

20) שבת רפכ”ד. שו”ע אדה”ז תוא”ח ר”ס רסו. ששכ”ט ס”ו.

21) שבת קיז, ב. ועוד. רמב”ם הל’ שבת פ”ו הכ”ב. פכ”ג ה”ב.

* כ”ה ברש”י שם. ובפסוק: הרביתי לה.

22) להעיר מהמבואר (סה”מ הש”ת ע’ 114. וראה תו”ח שמות קיב, ב) דהר מורה על עניית הדומם.

23) משלי יז, ג. שם כז, כא. – וראה אגה”ק ס”ב. דרושי פ’ שקלים (הוספת לתו”א קיא, ג). סה”מ תר”ל ע’ קיב. ועוד).

24) תניא רפ”ב (ע”פ איוב לא, ב).

25) ובפרט ע”פ הפי’ ד, „כופר נפשו” בכתבי האריז”ל (טעהמ”צ פרשתנו. ס’ הליקוטים שם) – וראה לקוטי לוי”ע על פסוקי תנ”ך ס”ע נב.

26) להעיר מהא דכו”כ סוגי קדושה אינם משנים חומר הדבר, כ”א רק צורתו (ס”ת וכו’ – ראה מפענח צפונות פ”א ס”ה וש”ו).

ניט די מטבע – נאָר כמחז"ל²⁹ (וואָס איז אַ סברא פשוטה): אתה החייתה את נפש העני ובי"ב איז שָכרו נפשו ונפש ב"ב, מדה כנגד מדה

פון דעם מחצה"ש אָבער האָט מען געמאַכט די אדנים למשכָּן³⁰ איז ווי קען זיין דבר איזה שיהי' – „מה", אפילו האדנים – כופר לנפש.

ה. דער ביאור אין דעם:

דערמיט גופא וואָס הראהו הקב"ה „מטבע של אש" און געזאָגט „זה יתנו" – האָט דער אויבערשטער פונעל געווען אויפגעמאַכט אַ חידוש: דער מחצית השקל וואָס אידן האָבן געגעבן דאָ – מאָלט (און דאָס ווערט נמשך במצות מחצה"ש – תמיד כל הימים) איז ניט נאָר אַ מטבע גשמית, נאָר אויך אַ „מטבע של אש"; ד.ה. דעמאָלט איז נתחדש גע- וואָרן, אַז די מטבע וואָס דער אויבער- שטער האָט באַוווּזן משה'ן – די מטבע ווי זי איז (בשרשה) אש שתחת כסא הכבוד – איז „זה יתנו" בני ישראל, מטבע כזה ממש³¹.

אין צוגאָב דערצו וואָס דורך דער מצוה איז מען ממשיך און פועל אין דער מטבע אַן ענין פון „אש" (וואָס דאָס איז אַזוי ביי אַלע מצוות, כנ"ל) איז ביי מחצית השקל דאָ אַ חידוש מיוחד – אַז די מטבע עצמה איז „מטבע של אש".

דער חידוש אין דעם איז ניט אַז בשרשה איז עס אַ „מטבע של אש"

ד. און דאָס איז געווען די תמי' (וספק) פון משה רבינו:

מצד שכלו של משה – שכל דתורה – איז אויסגעקומען, אַז דער „שכר" פון „כופר נפשו" אויף דער נתינה פון מחצית השקל איז בגדר „חוקה"; ע"פ שכל איז עס אַ דבר תמוה ויש מקום להרהור כו', נאָר וויבאַלד אַז דאָס איז רצונו של הקב"ה, „חוקה חקקתי" – איז „אין לך רשות להרהר בהן"²⁷;

אָבער לאידך: דערפון וואָס דער אויבערשטער האָט ניט מגדיר געווען און ניט אַנגערופן די מצוה פון מחצית השקל אַ חוקה – איז זיכער, אַז עס איז דאָ אַ הסברה אין דעם²⁸. און דערפאַר – „תמה (משה) .. מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו": ווי קען זיין אַ ביאור והסבר אויף דעם ע"פ שכל, אַז די נתינה פון אַ מטבע גשמית (מחצית השקל) איז אַ פעולה וואָס קען אויפטאָן „כופר נפשו".

אויף דעם האָט אים דער אויבער- שטער געענטפערט דערמיט וואָס הראהו „מטבע של אש" .. ואמר לו זה יתנו". דער אויבערשטער האָט אים באַוווּזן אַז ווען אידן גיבן מחצית השקל ווערט דעמאָלט די מטבע עצמה (ניט נאָר) מצד דער רוחניות פון דער „מצוה" שבה) אַ „מטבע של אש", במילא איז אויך ע"פ שכל פאַרשטייט מען דעם קשר צווישן דעם „תוכן" פון נתינת מחצית השקל און „שכר" פון „כופר נפשו".

משא"כ באַ צדקה – טוט עס אויף כלל

(29) תנחומא משפטים טו.

(30) פרש"י ר"פ תרומה. פרשתנו (ל, טו) – והוא

ממדרול ירושלמי שקלים פ"א ה"א.

(31) עפ"ז תומתק ובפשוטות – דעת הפוסקים (רמב"ם ריש הל' שקלים) שמחצית השקל חלוקה מכל הנתינות שצ"ל בבת אחת דוקא. – וראה לקו"ש חט"ז ע' 386 ואילך.

(27) יומא סו, ב (וראה פרש"י שם ד"ה שמא).

וראה פרש"י ר"פ חוקת. רמב"ם הל' מעילה בסופן.

(28) ובפרט שבמחצה"ש „כופר נפשו" הוא לא רק שכר המצוה, כ"א גם סיבת טעם המצוה (הי"פ ענין חוקה).

גיבן איז זי עצמה ווערט „מטבע של אש“, אַ חיבור פון שני הפכים

— אפילו דער אש גשמי פון עוה"ז, איז ער אַ קצה ההפכי פון „מטבע“: „מטבע“ איז „עפר“³³ (און אין עפר גופא — במעמקי האדמה, כנ"ל), דער יסוד הכי נמור; און אש איז דער יסוד הכי גבוה ונעלה.³⁴

ועאכו"כ בתוכן ענינם (ברוחניות) — כידוע³⁵ אַז די ד' יסודות ארמ"ע זיינען כנגד די ד' עולמות אבי"ע — עפר כנגד עולם העשי, עולם הכי תחתון, און אש איז כנגד עולם האצילות, עולם הכי עליון —

וואָס דער חיבור פון די שני הפכים, מטבע גשמית מיט מטבע של אש (ועאכו"כ אַז דאָס איז ניט דער אש פון עוה"ז הגשמי, נאָר „זה“ — דער אש שתחת כסא הכבוד) — איז היפך דעם גאַנצן ענין פון סדר השתלשלות (וואָס „השתלשלות“ מיינט, כנ"ל, אַז דער „תחתון“ איז זיך „משתלשל“, ובמילא — למטה פון דעם עליון).

נאָך מער: דאָס איז היפך אפילו פון דעם סדר פון תורה (וואָס איז העכער פון וועלט), אפילו פון איר סדר בעניני תורה — וואָרום דער סדר אין תורה איז אין אַן אופן פון „השתלשלות“, אַז חלק הפשט (וואָס איז כנגד עולם העשי³⁶)

33 וביסוד העפר) דומם גופא נקרא עפרות זהב (איוב כה, ו).

34 ראה רמב"ם הל' יסודי התורה ספ"ג ורפ"ד — והוא מבמדב"ר (פ"ד, יב) ומזוה"ק (ח"ב כג, סע"ב ואילך. ועוד).

35 לקו"ת שה"ש ד, ד. אה"ת יתרו ע' תתכו. ד"ה זה היום תר"ס. והר סיני תרס"ב קרוב לתחתו.

36 ראה נגיד ומצוה בתחתו מע"ח. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר כסופו. משנת חסידים (מס' חיוב הנשמות פ"א מ"ב) — הובאו ונתבאר בלקו"ד ח"ד תשעא, א. וראה הקדמת הרח"ו

— דאָס איז ביי אַלע דברים גשמיים, וואָס זיי אַלע ווערן נשתלשל פון זייער רוחניות'דיקן שורש, אָבער זייער מקור געפינט זיך און בלייבט למעלה און זיי זיינען למטה אַ דבר גשמי —

נאָר אין דעם וואָס אויך נאָך דעם ווי די מטבע איז נשתלשל געוואָרן און אַראָפּגעקומען אין עוה"ז הגשמי, איז דורך דעם וואָס מ'איז מקיים מיט איר די מצוה פון מחצית השקל, ווערט אויפגע-טאָן אַ שינוי אין דער מטבע אַז זי ווערט (ווי זי געפינט זיך בגשמיות) אַ „מטבע של אש“.

ו. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין דעם חידוש מיוחד פון מחצית השקל — וואָס האָט געפאַדערט אַ פעולה מיוחדת פון אויבערשטן „מטבע של אש הוציא . . ואמר זה יתנו“ — לגבי אַלע אַנדערע מצוות:

דאָס וואָס מען געפינט ביי אַלע מצוות, אַז אַ מצוה איז ממשיך אַ חיות רוחני („אש“) אין דער עשי' גשמית³², איז דאָס אַלץ אין אַן אופן וואָס דער גשמי עצמו איז און בלייבט למטה ממקורו, מהרוחני, נאָר אין דעם גשמי איז מען ממשיך אַ חיות רוחני (וואָס דאָס איז דער ענין פון „השתלשלות“, אַז אין דעם „תחתון“ איז דאָ (ולפעמים אויך מאיר) פון דעם „עליון“, אָבער דער תחתון בלייבט למטה פון דעם עליון);

משא"כ ביי מחצית השקל איז דער חידוש — אַז די מטבע גשמית וואָס אידן

32 כידוע שזהו החידוש במתן תורה שאז נתבטלה הגיוריה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים (שמו"ר פ"ב, ג. נגחומא וראא טו) — ועי"ז נעשה החיבור בין גשמיות ורוחניות (שע"י פעולה גשמית יפעלו ענין רוחני).

. . ואמר לו זה יתנו" – „הקב"ה" דייקא
און דורך אָן אמירה:

די פֿאַראַייניקונג פון גשמיות און רוח-
ניות (אָן אַ מטבע גשמית זאָל ווערן
אויך אַ „מטבע של אש") – ביידע
בפועל בבת אחת, כסף וכופר נפשו –
קען געמאַכט ווערן נאָר דורך „הקב"ה"
בעצמו (כנ"ל). וואָס ער האָט ברצונו בוחר
געווען אין סדר השתלשלות, און פשיטא
אָז ער איז ניט מוגבל אין השתלשלות
(ויכול לבטלו).

וע'ד⁴⁰ דעם ענין פון בריאה יש
מאין, וואָס קען זיין נאָר פון „מהותו
ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו
הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה"⁴¹
שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו
ויכלתו לברוא יש מאין כו"⁴².

און ע"ד ווי אין דעם ענין פון יש
מאין – איז דאָך די התהוות פון
מעשה בראשית געווען דורך אמירה
ודיבור דוקא, „בעשרה מאמרות נברא
העולם"⁴³, „בדבר הוי' שמים נעשו"⁴⁴ –
איז אַזוי אויך בנוגע דער „התהוות"
אָז אַ מטבע גשמית זאָל ווערן אויך
אש, אָז דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך
דיבור „הקב"ה".

דער דיבור „הקב"ה „זה יתנו" – אָז די
מטבע גשמית וואָס אידן גיבן „יתנו"
וועט זיין אויך „אש" („זה") – האָט
„מהווה" געווען דעם חידוש, בדוגמא
ווי די התהוות הנבראים בששת ימי

איז זיך משתלשל (דריי שלבים) פון חלק
הסוד (וואָס איז כנגד עולם האצילות)³⁶
און איז במילא נידעריקער – ובהרבה
פון אים.

און דעריבער קען אָט דער חיבור (פון
„מטבע" מיט „אש") ניט אויפגעטאָן
ווערן דורך אַ מלאך כו', און אפילו ניט
כביכול דורך תורה³⁷, וואָס זיי אָלע זיי-
נען באופן פון השתלשלות (ובמילא
מוגבל בגדר ההשתלשלות). נאָר בלויז
הקב"ה בכבודו ובעצמו, וואָס ער האָט
בוחר געווען ברצונו (ניט ח"ו בהכרח)
אין סדר ההשתלשלות, און זייענדיק אַ
„כל יכול", נמנע הנמנעות³⁸, איז
ביכלתו צו מבטל זיין דעם סדר ההשתל-
שלות, און מחבר זיין די צוויי הפכים³⁹
פון גשמיות און רוחניות, אָז די מטבע
גשמית זאָל ווערן בפועל, אין עוה"ז –
אויך, אַ „מטבע של אש".

ז. און דאָס איז די תשובה (פון אוי-
בערשטן) אין מדרש – ובדיק לשון
המדרש: „מטבע של אש הוציא הקב"ה

לשער ההקדמות (נעתקה בקונטרס ע"ח) (הוספה
הא') ע' 62 (ואילך). רמ"ז לוח"א ד, סע"ב. ועוד.
(37) אף בשכלל תורה שולטת על הבריאה
ומשנה אותה, ואפילו את העבר, כבירושלמי
(כתובות פ"א ה"ב. ועוד) עה"פ (תהלים נז, ג)
לא-ל גומר עלי.

(38) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סת"ח, הובא בס'
החקירה להצ"צ ע' 68. סה"מ תרע"ח ע' תכ.

(39) ולהעיר מהביאור במארו"ל (סוטה ב, א.
פסחים ק"ה, א. זח"ב קע, א) דקשה (לפני הקב"ה)
ליווגן (וכיו"ב) כקריעת ים סוף – דלכאורה איך
שייך קושי למעלה – והב' כי „זהו היפך הסדר
דהשתלשלות" (שער האמונה לאדהאמ"צ פל"ב.
ובכ"מ). – ולהעיר מסה"מ תרנ"ד (ע' קלג. קמו)
הקושי שבק"ס – וזה שבק"ס דוקא נאמר
ש,קשה", ולא נאמר כן בבריאת שמים וארץ –
הוא לפי שבק"ס ה', חיבור שני הפכים בנושא
אחד, עיי"ש. ועפ"ז יומתק יותר מה שתמה משה
במחש' – כי חיבור ההפכים ד,מטבע" (גשמית)
ו„אש" הו"ע של קושי למעלה, כביכול.

(40) וי"ל דעוד יתרה מזה – דחיבור ב' הפכים
קשה למעלה, משא"כ הבריאה הרי לא בעמל כו'
נבה"ע (ב"ר פ"ג, ב) – וכפשוט אינו סותר משנ"ת
בתניא שהיה"א פ"ב.

(41) השתלשלות.

(42) אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך).

(43) אבות רפ"ה.

(44) תהלים לג, ו.

די תמי' פון משה'ן, איז ניט גענוג צו זאָגן דעם ענין צו משה'ן (ווייל דאָמאָלס בלייבט דאָס אַ תמי' וואָס מען קען ניט פאַרשטיין בשכל), נאָר עס האָט גע- דאַרפט זיין „הראָהוּ” – אַז די פעולה (ווי די מטבע גשמית ווערט אויך, מטבע של אשׁ) זאָל זיין אין אַן אופן פון ראײ. די זאָך איז בגילוי ממש אין אַן אופן פון „זוּ יתנו” – „מראה באצבעו ואומר זה”.

און נאָך מער: דער גילוי איז (ניט נאָר ביי משה'ן, נאָר) ביי אַלע אידן – אַז זייער נתינה איז באופן פון „זוּ יתנו”, אַז אין דער מטבע וואָס זיי גיבן שטייט בגילוי אויך אַז זי איז „זה”, „מטבע של אשׁ” („להבחין היטב ועי״ז) להודיע לישראל⁴⁹).

ט. ויש להוסיף ביאור אין דעם תוכן הענין פון „מטבע של אשׁ” – אשׁ דייקא דלכאורה:

צו מדגיש זיין אַז די מטבע וואָס אידן גיבן איז (ניט נאָר אַ מטבע גשמית, נאָר אויך) די מטבע שלמעלה שמתחת כסא הכבוד – איז ניט מוכרח צו ווייזן מטבע של אשׁ דוקא. וואָרום מען געפינט אַז למעלה איז אויך דאָ⁵⁰ ענין המים („מיכאל שר של מים”⁵¹) וכ״ – פאַרוואָס האָט מען באַוויזן „מטבע של אשׁ” דוקא?

ויש לומר, אַז דערמיט האָט דער אויבערשטער (באָוויזן, און דורכדעם) אויפגעטאָן, אַז די נתינה פון מחצית

בראשית דורך דיבורו ומאמרו של הקב״ה.

ח. לכאורה קען מען פרעגן:

זיכער האָט משה רבינו געוואוסט (אויך איידער דער אויבערשטער האָט אים באַוויזן „מטבע של אשׁ”) אַז עס איז ביכלתו ית׳ צו מחבר זיין שני הפכים⁴⁵ – וואָס דערפון איז פאַרשטאַנדיק אַז דער אויבערשטער קען מחבר זיין די מטבע גשמית מיט (איר שורש ב)רוחניות. והדרא קושיא לדוכתה: וואָס איז די תמי' פון משה'ן, מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו?

איז כמה תשובות בדבר, ומהן:

א) אין חכמה ושכל דקדושה – משה – דאָרף אַזאַ זאָך זיין תמוה⁴⁶ (נאָר זייענדיק אַ חוקה איז ער ניט מהרהר כו׳), אָבער מ׳קען ניט זאָגן אַז דאָס איז אַ „משפט” אָדער „עדות”⁴⁷.

ב) וויבאַלד אַז דער אויבערשטער האָט ניט מגדיר געווען דעם מחצית השקל אַלס חוקה⁴⁸ – איז זיכער אַז עס איז דאָ אַ הסברה אויף זיין תמי', און די מצוה פון מחצית השקל גייט אַריין אין דער „השתלשלות” פון תורה ומצוות, און נאָכמער – אין דעם גופא, ניט אין דעם סוג פון „חוקה”.

און דאָס איז אויך דער דיוק אין דער תשובה (כמדמש) – „כמין מטבע של אשׁ . . . הראהו למשה”: כדי צו אַראַפנעמען

45) ולהעיר, לכאורה, מענין הסנה הבורע לנטה בהר חורב ואינו אוכל. אבל: שם ה' בוער במאש של מעלה שׁ, אינה אוכלת (שמור׳ פ״ב, ה) – ואינו שייך לנדוד.

46) ראה לעיל הערה 39.

47) ע״ד: אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה (יבמות עו, ב – במשנה).

48) ואדרבא הדגיש טעם, ולא יהי' בהם נגף (פרשתנו ל, יב).

49) ל' התוס' – חולין שם.

50) אע״פ שכסא הכבוד הוא של אשׁ (דניאל ז, ט. פיוט אמרו לאלקים בשחרית דיוהכ״פ) אבל ביחזקאל (א, כו) – „כמראה אבן ספיר”. ועולם הכסא הוא עולם הבריאה וכו׳. ואכ״מ.

51) ראה תנחומא ויגשׁו. לקו״ש חכ״ה ע' 260. ושׁנ׳.

ציבור פֿאַר דעם גאַנצן יאָר⁵⁴ – פּונ-
דעסטוועגן, איז דאָך אויך בזמן הזה
פֿאַראַן דער מנהג ישראל⁵⁵, „ליתן⁵⁶ קודם
פורים „בליל⁵⁷ פורים קודם שמתפללים
מנחה“ מחצית מן המטבע הקבוע באותו
מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל
שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלשה
פעמים כתיב תרומה בפרשה, יש ליתן
שלשה⁵⁸.”

נוסף לזה: וויבאַלד אַז ביי יעדער אידן
איז פֿאַראַן אַ משכן ומקדש רוחני,
כמש"נ⁵⁹, „ושכנתי בתוכם“, בתוכו לא
נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א⁶⁰
מישראל⁶¹ – איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז עס
איז דאָ דער ענין פון נתינת מחצית
השקל (ברוחניות) פון וועלכן מען מאַכט
די אדני המשכן⁶² (פון דעם משכן רוחני
ש„בתוכם“).

און אויף דעם איז די הוראה פון דעם
ענין פון „זה יתנו“ – מטבע של אש –
אַז ווען אידן גיבן אַ פרוטה למצוה,
לצדקה (און אַזוי אויך ווען מ'איז מפיס
אַז עני בדברים⁶³, דיבור גשמי דורך די
ה' מוצאות הפה הגשמיים), איז דאָס ניט
סתם אַ מטבע גשמית (אַדער דיבור
גשמי), נאָר (אויך) אַ „מטבע של אש“ –

השקל זאָל זיין ניט נאָר אַן ענין רוחני,
נאָר אין רוחניות גופא – אַן ענין
פון „אש“:

דער אונטערשייד צווישן אש און די
אַנדערע יסודות: עפר מים ורוח
(כפשוטם למטה, וואָס דערפון איז פֿאַר-
שטאַנדיק אויך בנוגע צו שרשם הרוחני)
איז – אַז די אַנדערע יסודות זיינען יורד
למטה, אַדער לכל היותר – בלייבן
במקומם; משא"כ טבע האש איז צו עולה
זיין למעלה⁶², עד כדי כך, אַז עס
פֿאַדערט זיך אַ השתדלות מיוחדת (דורך
אַ פתילה וכו') אַז דער אש זאָל בלייבן
למטה.

און דאָס האָט דער אויבערשטער באַ-
וויזן משה'ן „מטבע של אש“ – אַז די
נתינה פון מחצית השקל דורך אידן איז
(ניט נאָר אַ נתינה פון אַ מטבע רוחנית,
נאָר אין דעם גופא) באופן פון „אש“, אַז
עס האָט די תכונה פון אש צו שטענדיק
עולה זיין למעלה, לעלות בקודש עילוי
אחר עילוי.

און דערמיט איז נאָך מער יומתק ווי
אַ מטבע גשמית קען אויפֿטאַן „כופר
נפשו“ – וויבאַלד אַז זי האָט אין זיך די
תכונה פון „אש“, וואָס ווייזט אויף עלי
למעלה, דאָס דערווייטערן זיך פון חומ-
ריות און די שאיפה צו רוחניות.

י"ד. דערפון לערנט מען אַפֿ אַ
הוראה נפלאה אין עבודת האדם:

אע"פֿ וואָס דער צוויי פון נתינת
מחצית השקל איז בעיקרו בזמן שביהמ"ק
הי' קיים⁶³, ווען מ'האָט געדאַרפט געבן
דעם מחצית השקל צוליב די קרבנות

52) ראה נתיא רפי"ט – ע"פ מבדב"ר שבהערה
34) וראה זהר (כד, א) ורמב"ם (פ"ד ה"ב) שבהערה
הנ"ל.

53) רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ח.

54) רמב"ם שם רפ"ד.

55) אשר תורה היא.

56) רמ"א או"ח ר"ס תרצד.

57) ל' הרמ"א – ממהר"ל. בליל – כן הוא

בדפוסים שראיתי. ויש לברר בשאר הדפוסים.

58) וגם בזה חלוק מחצה"ש מכוי"כ ענינים
שעושים לזכר או במקום וכו' – שמדייקים בה

שתהי' במטבע גשמית דוקא כדאז, מחצית וכו'.

59) תרומה כה, ח.

60) של"ה טט, א, רא, א, שכה, ב, שכו, ב, ר"ח
ש' האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. לקו"ת ר"פ נשא.

ובכ"מ.

61) ראה כתר שם טוב מב, סע"ב ואילך.

62) נסמן לעיל הערה 30.

63) ראה ב"ב ט, ב.

אין דברים גשמיים דוקא (ציצית בצמר גשמי, תפילין בקלף גשמי, וכיו"ב בשאר כל המצוות) – איז דאָס ניט בלויז אַ פעולה גשמית, נאָר ס'איז אויך „מטבע של אש“, אַן ענין פון רוחניות וקדושה.

און פון דעם איז פאַרשטאַנדיק דער גודל העילוי וההפלאה אין דעם ענין פון חיות, וואַרעמקייט און התלהבות – „אש“ של קדושה – אין דער עבודה פון אַ אידן בכל עניני התורה ומצוותי, ביז אַז אין יעדער פעולה זיינע איז ניכר די „מטבע של אש“,

ביז אַז ער איז מקיים דעם ציווי: אַש תמיד תוקד על המזבח (הלב⁶⁶) לא תכבה. (משׁיחת שׁׁפׁ משפׁטים (פׁ שקלים) תשנׁה)

(65) ר"פ צו (ו, ו).

(66) ראה לקו"ת סוכות עח, ג ואילך. עיי"ש.

אַן ענין פון רוחניות וקדושה, און אין דעם גופא – מיט דער תכונה פון אַש, וואָס טבעו איז אַז ער איז שטענדיק עולה למעלה.

און פון מחצית השקל לערנט מען אויך אָפּ אויף אַלע מצוות⁶⁴ – אַז יעדע פעולה פון אַ אידן אין עניני תורה ומצוות, כאָטש זיי זיינען נתלבש געוואָרן

(64) דנוסף לזה שכל מצוה כוללת את כל המצוות, ובפרט ע"פ הביאור (צפע"ג כללי התהמ"צ ערך עוסק במצוה כו). וע"ד החסידות – שה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. שה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב) בענין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כה, סע"א. סוטה מד, ב) – הרי מכיון שממחצית השקל נעשו אדני המשכן (כנ"ל), נמצא שזהו היסוד שעליו בנוי המשכן כולו – כללות העבודה ד'ושכנתי בתוכם" הנעשית ע"י קיום התומ"צ. שמזה מובן, שמהענין דמחצית השקל נמשך מעין ודוגמא גם בכל המצוות.

